

بِسْمِ تَعَالَى

فهرست اسلایدها

مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی
پایاننامه جهت اخذ درجه دکتری
رشته مدیریت دولتی گرایش مدیریت تطبیقی و توسعه
عنوان پژوهش:

طراحی یک مدل تمکین مالیاتی مالیات دهندگان

Developing a Model of Taxpayers Compliance in Iran

استادان مشاور:

استاد راهنما:

دکتر فرج‌اله رهنورد

دکتر حبیب‌اله طاهرپور

دکتر علی اصغر انواری رستمی

اساتید داور :
دکتر معمارزاده
دکتر علی پور

بیان مساله

- در این پژوهش هدف بررسی عوامل موثر بر تمکین مالیاتی داوطلبانه است .
- در ابتدا با بررسی ادبیات موجود متغیرهای موثر از دیدگاه پژوهشگران مختلف شناسایی شد و سپس با طراحی پرسشنامه مرتبط میزان این متغیرها در جامعه هدف مورد اندازه گیری قرار گرفت. سپس میزان تمکین مالیاتی توسط پرسشنامه طراحی شده سنجیده شد.
- ارتباط میان متغیرها و تمکین مالیاتی توسط آزمونهای آماری بررسی شده است. پژوهش پیش رو نتایج این آزمونها و روابط متغیرها با یکدیگر و میزان اثرگذاری آنها بر تمکین مالیاتی را شرح می دهد.

بیان مساله

- آنچه در تعریف تمکین مالیاتی گفته می شود عبارت است از رعایت قانون مالیاتی از سوی "مودی مالیاتی". میزان عدم تمکین را با "شکاف مالیاتی" اندازه گیری می کنند .
- شکاف مالیاتی عبارت است از مالیات وصول شده منهای مالیاتی که در صورت تمکین کامل قابل تحصیل بود. اما عملا این تعریف بیان سطحی و ساده ای از مساله را ارائه می دهد . اداره موفق امور مالیاتی مستلزم آن است که مودیان به رعایت عبارات خشک قوانین اکتفا نکنند، بلکه روح قانون را نیز مورد توجه قرار دهند .
- با این توضیحات تعریف بهتر تمکین مالیاتی " پایبندی داوطلبانه به متن و روح قانون مالیاتی " می باشد. (عرب مازار، ۱۳۷۴)

بیان مساله

- مسئله‌ای که در این پژوهش محقق درصدد پاسخگویی به آن است، در واقع شناسایی عوامل موثر بر تمکین داوطلبانه یا عدم تمکین مودیاز مالیاتی می‌باشد.
- در این تحقیق محقق در پی آن است تا ضمن بررسی، بیان و توصیف معنادار مسئله تمکین مودیانه به تشخیص روابط علی بین ادراکات مودیاز از عدالت مالیاتی، کارایی اداره مالیات، سرمایه اجتماعی و نیز تأثیر تغییرات دیگر عوامل مرتبط بر تمکین مودیاز بپردازد. بالاخره اینکه در این کاوش نظام‌مند، شرایط و امکانات لازم برای پیاده‌سازی بستر مناسب جهت افزایش تمکین مودیاز فراهم شود.
- واحد تحلیل این تحقیق فرد است. از آنجا که هدف سنجش پرسشنامه میزان تمایل به تمکین داوطلبانه مودیاز مالیاتی است و این تصمیم برای تمکین داوطلبانه توسط فرد گرفته می‌شود میزان متغیرهای تمکین و سایر متغیرهای مستقل تأثیرگذار بر آنها در سطح فردی سنجیده شده است.
- در بسیاری از دیگر پژوهش‌های این زمینه نیز فرد واحد تحلیل پژوهش بوده است. به طور مثال در این زمینه می‌تواند به پژوهش‌های کیرش‌لر اشاره کرد. این متغیر در سطح فردی معنادار است. حتی با اینکه میزان قابل ملاحظه‌ای از مالیات توسط افراد حقوقی پرداخت می‌شود نهایتاً تصمیم برای تمکین یا عدم تمکین شرکتها توسط فرد دارای مسیولیت یا گروهی از افراد دارای مسیولیت برای آن شرکت گرفته می‌شود از آنجا که طبق مدل نظری سیستم‌های پیچیده در بین لایه‌های اجتماعی آن که پیچیده تر است تأثیرگذار و مشخص کننده پارامترهای سیستم می‌شود و در بین فرد و شرکت از منظر نظریه سیستم‌های پیچیده پیچیدگی بیشتر با افراد است متغیر نهایی تعیین کننده فرد است و در این پژوهش به نقش فرد پرداخته شده است.

واحد تحلیل

• چارچوبهای نظری برای تشخیص این موضوع به دو دسته کلی مدل‌های اقتصادی و مدل‌های فرهنگی دسته بندی می شوند . رویکرد اقتصادی مبتنی بر نظریه انتخاب عمومی (آلینگهام و ساندمو، ۱۹۷۲) و رویکرد اجتماعی- روانشناختی تمکین مالیاتی از طریق عوامل روان شناختی همچون ملاحظات عدالت مالیاتی و حس تشخیص اخلاقی است.

• نظریه ی انتخاب عمومی بر محور این پرسش بنا نهاده شده است که آیا انتخاب فرد در گروه تابع منافع خود اوست یا آنکه منافع جمع ملاک انتخاب و اقدام وی قرار می گیرد. این مساله تحت عناوین متفاوتی چون انتخاب داوطلبانه، انتخاب اجباری، انتخاب جمعی، انتخاب منطقی، انتخاب اجتماعی و پارادوکس رای دهنده مورد بحث واقع شده و در رشته های مختلف از آن تحلیل هایی به عمل آمده است.

• براساس این رویکرد بزهکاران افرادی منطقی و حسابگر هستند که هزینه ها و منافع یک جرم را ارزیابی می کنند و در صورتی که هزینه ها بیشتر از منافع باشد از ارتکاب جرم خودداری می کنند. براساس این رویکرد، مجازات، به عنوان یکی از ریسکها یا هزینه های جرم، باید متناسب با جرم و به صورت تدریجی افزایش یابد به گونه ای که هر چه جرم ارتكابی شدیدتر باشد، مجازات آن نیز شدیدتر گردد، چرا که تنها با توسل به این

• فرآیند است که میتواند هزینه های یک جرم را متناسب با منافع آن افزایش یا کاهش داد. (مهرا، ۱۳۸۶) (کارگری، ۱۳۹۸)

• کاربرد این نظریه در تمکین مالیاتی آن است که تنها در صورتی افراد تمکین مالیاتی دارند که هزینه های عدم تمکین از هزینه مالیات دهی بیشتر باشد. یعنی اداره امور مالیاتی با انجام تدابیری مانند کنترل مالیاتی و یا جرایم مالیاتی هزینه عدم تمکین را در حدی بالا ببرد که مودیان پرداخت مالیات را به صرفه تر بدانند.

• در این رویکرد تمکین مالیاتی داوطلبانه وجود ندارد و هر پرداخت مالیاتی در اثر ترس از افزایش درآمد و تعقیب اداره مالیات است.

بیان مساله

رویکرد دیگری تحت عنوان رویکرد اجتماعی- روانشناختی نیز وجود دارد که به موجب آن تمکین مالیاتی از طریق عوامل روان شناختی همچون ملاحظات عدالت مالیاتی و حس تشخیص اخلاقی تعیین می شود. (کرچلر، ۲۰۰۷). در این رویکرد تصمیم به تمکین یا عدم تمکین صرفاً یک انتخاب عقلانی اقتصادی نیست و تابع موارد زیادی از شرایط روانشناختی گروهی و یا اجتماعی افراد است. در این رویکرد تمکین به صورتی امری داوطلبانه قابل بررسی است و تمایل به تمکین در بین مودیان مختلف با توجه به شرایط مختلف متفاوت است.

- از آنجا که هیچ یک از این رویکردها به تنهایی نمی توانند به طور قابل قبولی رفتار تمکین مودیان را پیش بینی کنند و چگونگی بالابردن تمکین مالیاتی همچنین به منزله یکی از جنبه های مجهول این مسیله باقی مانده است ، این پژوهش با در نظر گرفتن هر دو رویکرد به عنوان مبنای نظری سعی در پرکردن این شکاف پژوهشی و دستیابی به مدلی نزدیکتر به جهان واقعی دارد.

بیان مساله

ابهامی که این پژوهش در پی رفع آن است این است که به طور کلی چند درصد از تغییرات تمکین توسط عوامل اقتصادی و چند درصد تغییرات توسط عوامل اجتماعی فرهنگی و یا روانشناختی توضیح داده می شود. از آنجا که هیچ یک از این رویکردها به تنهایی نمی توانند به طور قابل قبولی رفتار تمکین مودیان را پیش بینی کنند چگونگی تاثیر گذاری بر تمکین مالیاتی همچنین به منزله یکی از جنبه های مجهول باقی مانده است.

چهارچوب نظری

• بنیاد فلسفه پراگماتیسم تأکید بر این نکته است که در یک تحقیق، هر چیزی که کارا و مفید است به کار برده شود. در نتیجه، محقق پراگماتیست سعی میکند شواهد و مدارکی ارائه دهد تا آنچه جان دیویی آن را استاندارد «اثبات پذیری تضمین شده» می خواند، برآورده سازد. ۲۰۰۳، Tashakkori & Teddlie)

• کارکرد اصل پراگماتیکی این است که از طریق آن معنادار بودن گزاره ها و مفاهیم استدلالها تشخیص داده می شود. هدف آن نیز روشن کردن مسائل سنتی مابعدالطبیعه و در بعضی موارد تعیین بی معنا بودن آنهاست. پیرس این اصل را روش تعیین معنای مفاهیم معقولا و «کلمات غیرقابل درک و مفاهیم انتزاعی» می داند. پراگماتیسم در نظر پیرس «نظریه معنا» است. پیرس قصد دارد روشن کند که چگونه میتوانیم به تصورات واضح دست یابیم؛ زیرا وضوح فکر برای دانستن معنای واقعی کلمات، الفاظ و جملاتی که در زبان عادی یا علمی مورد استفاده قرار می گیرد، ضرورت دارد. تصورات واضح برای رفع بسیاری از معضلات فلسفه که فقط در ظاهر به صورت معضل مطرح می شوند و در واقع اختلافات لفظی بیش نیستند، کاربرد دارد (زندیه، ۱۳۹۷) (خالقی، ۱۳۹۸)

قلمرو مکانی

• قلمرو مکانی این پژوهش مودیان مالیاتی مستقر در شهر تهران می باشد.

اهمیت موضوع

- هیچ یک از مقالات چارچوب نظری خود را تفکیک نکرده اند. با بررسی ادبیات در این موضوع مشاهده می شود که چارچوبهای نظری برای تشخیص این موضوع به دو دسته کلی مدل‌های اقتصادی و مدل‌های فرهنگی دسته بندی می شوند. تمامی تحقیقات انجام شده متغیرهای موجود در هر دو این چارچوبهای نظری را به طور آمیخته استفاده کرده اند و در بررسی نقش هر عامل از نقش تعدیلی متغیرهای چارچوب نظری دیگر غفلت کرده اند که به نظر می رسد باعث کاهش سطح اطمینان تحقیقات شده است. اهمیت این پژوهش در آن است که به هر دو چهارچوبهای مطرح نظری در زمینه تمکین مالیاتی توجه لازم را مبذول کرده است، لذا در این پژوهش در نظراسمت متغیرها در سطح فردی و با تحلیل اثر تعدیل سایر متغیرهای دیدگاه اقتصادی و اجتماعی بررسی شود. از لحاظ کاربردی چون مدل پیشنهاد شده سعی در توجه به کلیه عوامل و بررسی میزان تاثیر هر کدام دارد قابلیت کاربردی آن بالاتر است زیرا میزان قابل توجهی از واریانس متغیرهای وابسته را توضیح می دهد.
- از آنجا که جمع این دوچهارچوب نظری نیاز به پشتوانه نظری جدیدی دارد از چهارچوب نظری پراگماتیسم برای انجام این پژوهش استفاده شده است.

اهمیت موضوع

- گزارش عملکرد پنج ماهه بودجه سال ۱۴۰۰ که از سوی سازمان برنامه و بودجه به مجلس ارسال شده است، گفت: این گزارش نشان داد عملکرد بودجه سال ۱۴۰۰ در پنج ماهه اول فاصله زیادی با انتظارات درآمدی و هزینه‌ای مصوب دارد.
- بودجه کل کشور ۲,۲۵۳ میلیارد تومان است که در ۵ ماهه اول امسال باید ۴۸۶ هزار میلیارد تومان آن محقق می‌شد اما از این مقدار تنها ۲۲۵ هزار میلیارد تومان درآمد بودجه ۱۴۰۰ محقق شده است. به عبارت دیگر، ۴۶ درصد درآمد بودجه‌ی ۵ ماهه و ۱۸ درصد درآمد کل بودجه محقق شده است.
- از ۲۲۵ هزار میلیارد تومان درآمدهای کل بودجه، ۷۰۲ هزار میلیارد تومان از محل درآمدهای مالیاتی و گمرکی پیش‌بینی شده بود که نسبت به ۱۳۹ روز، ۷۴ درصد و نسبت به کل سال ۲۸ درصد درآمدهای مالیاتی و گمرکی بودجه وصول شده است.

اهداف پژوهش

- اهداف پژوهش زیر شامل موارد زیر است:
- مطالعه میزان تمکین قانون مالیات
- شناسایی عوامل موثر بر تمکین قانون از سوی مودیان
- شناخت نسبت به میزان تاثیر گذاری عوامل موثر شناسایی شده
- بیان و توصیف معنادار تمکین مالیاتی
- تشخیص روابط علی و عوامل موثر بر تمکین مالیاتی
- فراهم آوری شرایط و امکانات لازم برای ارتقا تمکین مالیاتی

سوالات پژوهش یا فرضیه ها

- عوامل موثر بر تمکین مالیاتی کدامند؟
- عوامل شناسایی شده تا چه اندازه بر تمکین تاثیر دارند؟

پیشینه پژوهش

- متغیرهای دارای رابطه همبستگی مثبت شامل موارد زیر هستند:
- وجود یک یا چند معافیت مالیاتی (Pántya et al., ۲۰۱۶) (Schaltegger, ۲۰۰۳)
- کنترل مالیاتی (Woro et al., ۲۰۱۵) (Jimenez & Iyer, ۲۰۱۶a) (Kirchler et al., ۲۰۱۴)
- اعتماد به مسوولان مالیاتی (رامشینی et al., ۱۳۹۵) (WAHL et al., ۲۰۱۰)
- عدالت مالیاتی (Kirchler et al., ۲۰۱۴) (Devos, ۲۰۱۴)
- کیفیت خدمات اداره مالیاتی (Pántya et al., ۲۰۱۶)، عسکری فرد (۱۳۸۶)
- نگرش جامعه به مالیات (Hallsworth et al., ۲۰۱۷)
- استفاده از مالیات برای خدمات عمومی (Fochmann & Kroll, ۲۰۱۵)
- آموزش دیدن در زمینه مالیات (Hassan, Nawawi, Salin, ۲۰۱۶)

پیشینه پژوهش

- دریافت تبلیغات درزمینه نحوه مصرف مالیات (Kleven, ۲۰۱۴)
- داشتن اطلاعات کافی درزمینه مالیات (Rahayu, Iawan, Truene, Sudjanto ۲۰۱۷)
- غرور ملی و میهن پرستی (Gangl et al., ۲۰۱۶)
- عملکرد مثبت نهادهای مرتبط در زمینه مالیات (Letki, ۲۰۰۶)
- احساس گناه و خجالت از عدم پرداخت مالیات (Torgler, ۲۰۰۷b)
- احساس ترس از عدم پرداخت مالیات (Torgler, ۲۰۰۷b)
- بحث و تبادل نظر در مورد مالیات (Blaufus, Bob, Otto, & Wolf, ۲۰۱۷)

پیشینه پژوهش

- استقلال اداره مالیات از نفوذ سیاسی (Taliencio, ۲۰۰۴b)
- ادراک دموکراسی (Torgler, ۲۰۰۷b)
- ایفای تعهدات توسط سازمان امور مالیاتی به مودیانش (Schaltegger, ۲۰۰۳)
- حضور مودی در نهادهای عمومی و بخش سوم (Torgler & Schneider, ۲۰۰۷)
- تعیین مالیات با توجه به سطح درآمد افراد (Silvani & Bear, ۱۹۹۷)

پیشینه پژوهش

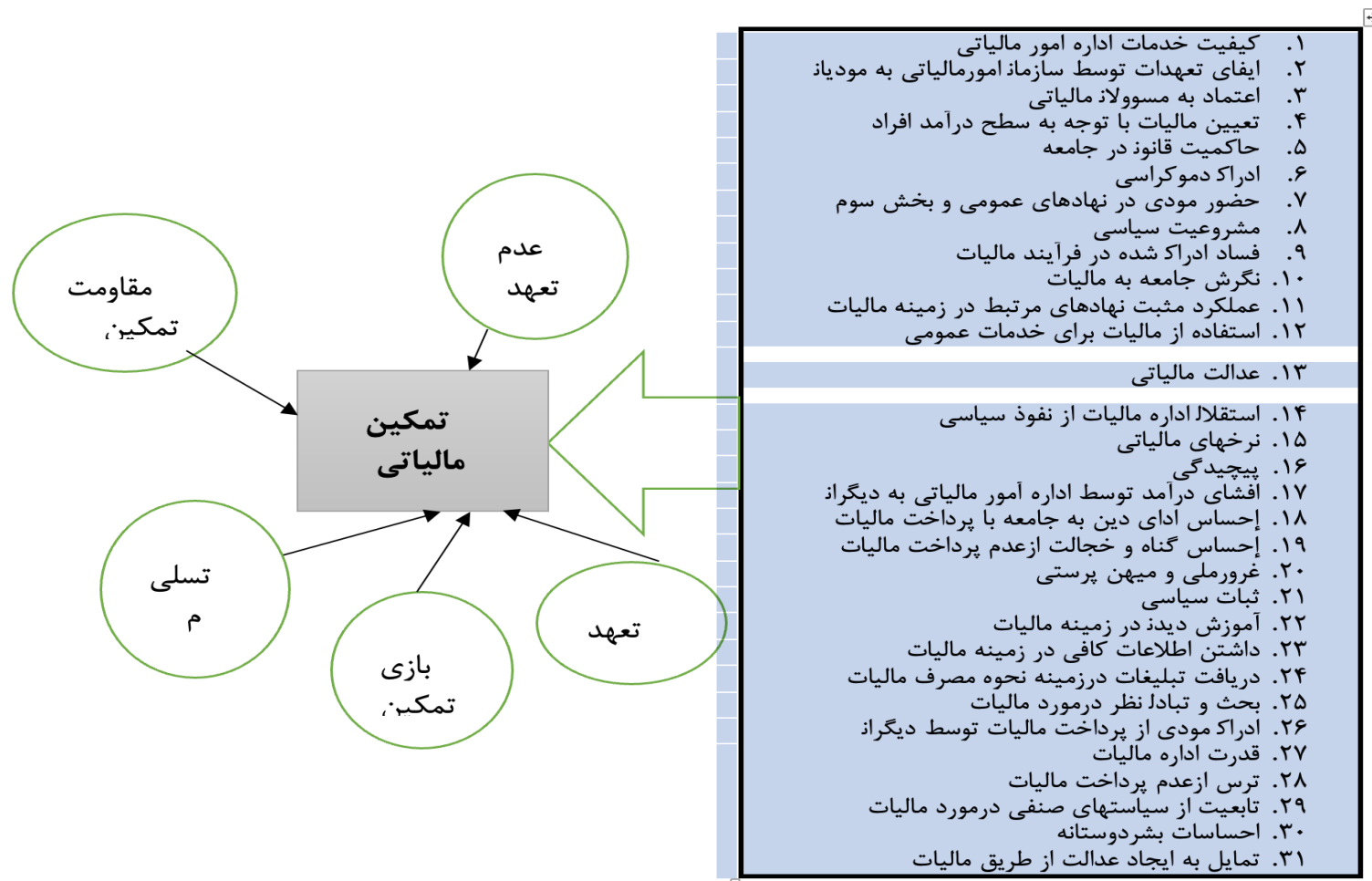
- احساس ادای دین به جامعه با پرداخت مالیات (Kirchler et al., ۲۰۱۴)
- ثبات سیاسی (Ritsatos, ۲۰۱۴)
- قدرت اداره مالیات (Gangl, Hofmann, & Kirchler, ۲۰۱۵a)
- ادراک مودی از پرداخت مالیات توسط دیگران (Alm et al., ۲۰۱۷)
- مشروعیت سیاسی (Torgler & Schneider, ۲۰۰۷) (FELD & FREY, ۲۰۰۷)
- حاکمیت قانون در جامعه (Ritsatos, ۲۰۱۴)
- احساسات بشر دوستانه
- تابعیت از سیاستهای صنف
- تمایل به کاهش اختلاف طبقاتی (Kleven, ۲۰۱۴)

پیشینه پژوهش

- متغیرهای دارای رابطه همبستگی منفی نیز شامل موارد زیر هستند:
- پیچیدگی (Silvani & Bear, ۱۹۹۷) (Devos, ۲۰۱۴)
- افشای درآمد توسط اداره امور مالیاتی به دیگران (Slemrod et al., ۲۰۱۸)
- نرخهای مالیاتی (موسوی جهرمی و همکاران، ۱۳۸۸)
- فساد ادراک شده در فرآیند مالیات (Ritsatos, ۲۰۱۴)

منبع	متغیر تعدیل کننده (Moderator)	متغیر مستقل
	Primary Effect	
(Savitri, 2015)	هشیاری مالیات دهندگان	سرعت عمل درگرفتن شماره شناسایی مالیاتی
(Savitri, 2015)	هشیاری مالیات دهندگان	کیفیت خدمات اداره امور مالیاتی
(Woro et al., 2015)	اعتماد و عدم اطمینان	هنجارهای ذهنی نگرش نسبت به تمکین
(Woro et al., 2015)	اعتماد و عدم اطمینان	کنترل ادراک شده رفتاری
(Jimenez & Iyer, 2016b)	اعتماد و عدم اطمینان	کنترل ادراک شده رفتاری
(Jimenez & Iyer, 2016b)	اعتماد به دولت	عدالت ادراک شده و تصمیمات تمکین
(Jimenez & Iyer, 2016b)	متغیرهای اجتماعی	درونی سازی هنجارهای شخصی

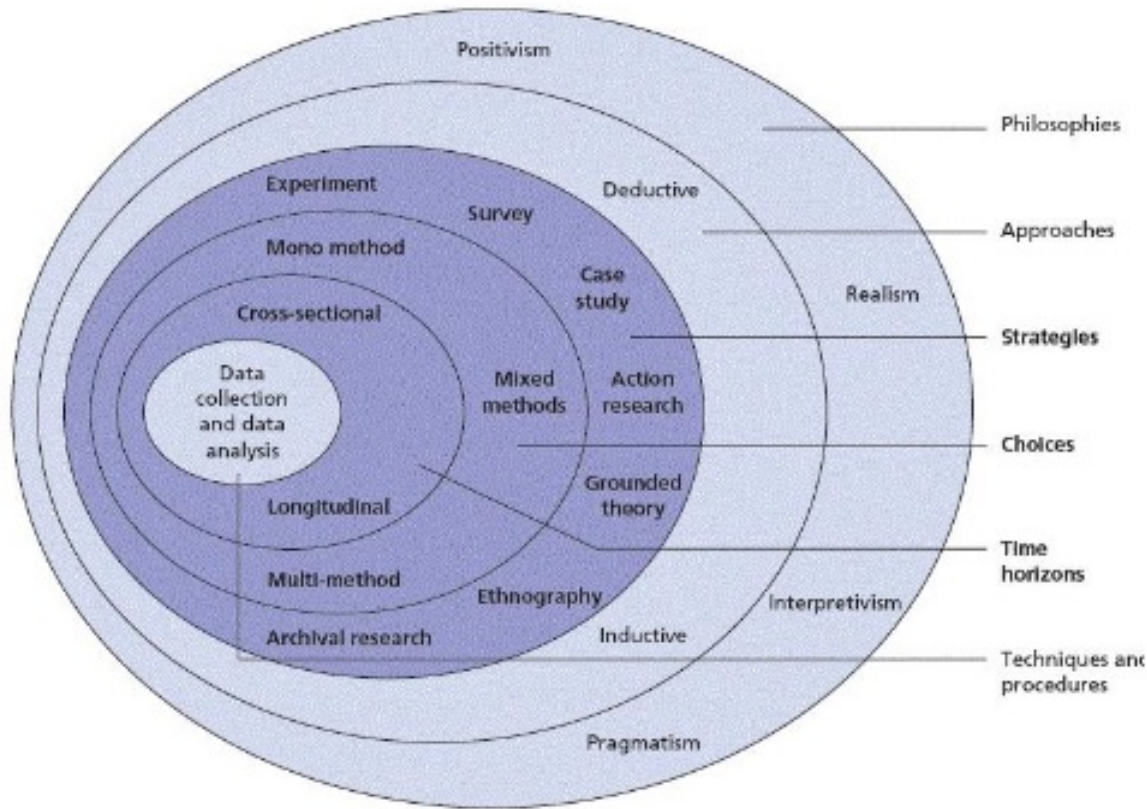
مدل پیشنهادی برای تمکین مالیاتی

شکل ۶ مدل پیشنهادی اولیه برای تمکین مالیاتی

روش تحقیق

- این تحقیق یک تحقیق کمی، توصیفی، میدانی و کاربردی است.
- این پژوهش از نوع پژوهش "توصیفی پیمایشی" است که هدف از اجرای آن توصیف و شناسایی میزاد اثرگذاری عوامل موثر بر تمکین مالیاتی مودیان است.
- با توجه به پیازساندرز این پژوهش

از نوع اثبات گرا Positivism

استقرایی

Deductive, Survey

است.

جامعه آماری

- جامعه آماری مودیان مالیاتی و صاحبان مشاغل خصوصی و دولتی در شهر تهران است که شامل هر دو گروه صاحبان مشاغل و افراد در استخدام است.
- نمونه ای شامل ۱۵۱ نفر از مودیان مالیاتی (حقیقی) و صاحبان مشاغل انتخاب شده و با پرسشنامه اطلاعات لازم از آنها اخذ شده است. برای انجام این پژوهش از روش نمونه گیری در دسترس استفاده شده است.

حجم نمونه

تعداد نمونه در این پژوهش ۱۵۱ نفر از مودیان مالیاتی است که از میان صاحبان کسب و کار و افراد در استخدام انتخاب شده اند. حدوداً ۲۰۰ پرسشنامه توزیع شده است و از آن میان ۱۵۱ عدد با داده های قابل بررسی بازگشت داده شده است .

روش نمونه گیری

- در این پژوهش باتوجه به مشخص بودن حجم جامعه از جدول مورگان برای تعیین حجم نمونه استفاده شده است.

ابزار جمع آوری اطلاعات

در این پژوهش از پرسشنامه جهت بررسی و جمع آوری اطلاعات مودیان استفاده شده است. پرسشنامه با استفاده از تعاریف عملیاتی متغیرهای مستقل و وابسته تهیه شده است. این پرسشنامه دارای 135 سوال برای متغیرهای مستقل و 27 سوال برای متغیرهای وابسته است. این پرسشنامه دارای سه سوال شخصی است و برای هر متغیر بین 3 تا 11 سوال برای اندازه گیری هر متغیر مطرح شده است.

روایی

- مقصود از روایی آن است که وسیله اندازه گیری بتواند خصیصه و ویژگی مورد نظر را اندازه بگیرد. اهمیت روایی از آن جهت است که اندازه گیری های نامناسب و ناکافی می تواند هر پژوهش علمی را بی ارزش و ناروا سازد (خاکی، 1378).
- سوالات پرسشنامه با توجه به مبانی نظری استخراج شده و طراحی شده اند و با توجه به نظرات صاحب نظران تایید شدند.
- برای بررسی روایی پرسشنامه تعداد ۳۰ پرسشنامه در بین خبرگان توزیع شد و نظرات آنان در مورد روایی سوالات پرسشنامه دریافت شد. سپس با فرمولهای مرتبط میزان روایی سوالات بررسی شد و با نظرات خبرگان سوالات در جهت روایی اصلاح شد. پرسشنامه به دست آمده نهایتاً حاصل ادبیات این موضوع و تایید صاحب نظران این حوزه می باشد.

اعتبارسنجی سوابقات

• برای بررسی پایایی این پرسشنامه برای کلیه متغیرها آلفای کرونباخ محاسبه شد. بیشتر متغیرها دارای آلفای کرونباخ بالای ۰.۷ بودند و پایایی پرسشنامه استفاده شده برای اندازه گیری متغیرهای مورد نظر اینگونه تایید شدند.

متغیر تعهد تمکین : 0.773

متغیر تسلیم تمکین: 0.802

متغیر مقاومت تمکین: 0.764

متغیر عدم تعهد تمکین: 0.746

متغیر بازی تمکین: 0.847

اعتبارسنجی سوابق

- وجود یک یا چند معافیت مالیاتی 0.822
- کنترل مالیاتی 0.822
- اعتماد به مسوولان مالیاتی 0.946
- عدالت مالیاتی 0.786
- کیفیت خدمات اداره مالیاتی 0.911
- نگرش جامعه به مالیات 0.855
- استفاده از مالیات برای خدمات عمومی 0.877
- آموزش دیدن در زمینه مالیات 0.797
- دریافت تبلیغات در زمینه نحوه مصرف مالیات 0.799
- داشتن اطلاعات کافی در زمینه مالیات 0.866
- غرور ملی و میهن پرستی 0.903
- عملکرد مثبت نهادهای مرتبط در زمینه مالیات 0.852
- احساس گناه و خجالت از عدم پرداخت مالیات 0.875
- احساس ترس از عدم پرداخت مالیات 0.933
- بحث و تبادل نظر در مورد مالیات 0.976

اعتبار سنجی سؤالات

- استقلال اداره مالیات از نفوذ سیاسی 0.196
- ادراک دموکراسی 0.714
- ایفای تعهدات توسط سازمان امور مالیاتی به مودیان 0.852
- حضور مودی در نهادهای عمومی و بخش سوم 0.7
- تعیین مالیات باتوجه به سطح درآمد افراد 0.3
- احساس ادای دین به جامعه با پرداخت مالیات 0.82
- ثبات سیاسی 0.581
- قدرت اداره مالیات 0.854
- ادراک مودی از پرداخت مالیات توسط دیگران 0.936

اعتبار سنجی سوالات

- مشروعیت سیاسی 0.877
- حاکمیت قانون در جامعه 0.819
- احساسات بشر دوستانه 0.71
- تابعیت از سیاستهای صنفی 0.711
- تمایل به کاهش اختلاف طبقاتی
- متغیرهای دارای رابطه همبستگی منفی نیز شامل موارد زیر هستند:
- پیچیدگی 0.761
- افشای درآمد توسط اداره امور مالیاتی به دیگران 0.77
- نرخهای مالیاتی 0.82
- فساد ادراک شده در فرآیند مالیات 0.825

تکنیکهای بکار گرفته شده آماری

- در این پژوهش برای تحلیل داده ها از روش **تحلیل عاملی اکتشافی** برای استخراج عوامل موثر بر تمکین مالیاتی مودیان استفاده شده است.
- مقدار قابل توجهی از **واریانس** متغیر وابسته توسط این روش تحلیل بر روی بارهای عاملی سوار شده اند.
- برای بررسی میزان همگرایی هر یک از عوامل بنیادی با متغیر وابسته از **تحلیل رگرسیون** استفاده شده است.
- با انجام تحلیل رگرسیون میزان همگرایی هر یک از عوامل بامتغیر به دست آمده است و با استفاده از ضریب معناداری میزان معنادار بودن و یا عدم معناداری این رابطه همگرایی سنجیده شده است.

آمار توصیفی نمونه مورد مطالعه

سن شرکت کنندگان

درصد تجمعی	درصد معتبر	تعداد	تعداد معتبر
.7	.7	1	هجده تا بیست و پنج سال
58.4	57.7	86	بیست و پنج تا چهل سال
92.6	34.2	51	چهل تا پنجاه و پنج سال
100.0	7.4	11	پنجاه و پنج تا هفتاد سال
	100.0	149	تجمعی
		2	داده های خارج دسترس
		151	مجموع

جنسیت شرکت کنندگان

درصد تجمعی	درصد معتبر	تعداد	
12.1	12.1	18	تعداد زن
100.0	87.9	131	مرد
	100.0	149	تجمعی
		2	داده های خارج دسترس
		151	مجموع

تحصیلات شرکت کنندگان

درصد تجمعی	درصد معتبر	تعداد		
20.1	20.1	30	کارشناسی	معتبر
67.1	47.0	70	کارشناسی ارشد	
100.0	32.9	49	دکتری و بیشتر	
	100.0	149	تجمعی	
		2	داده های خارج دسترس	
		151		مجموع

میزان تاهل شرکت کنندگان

درصد تجمعی	درصد معتبر	تعداد		
15.5	15.5	23	مجرد	معتبر
100.0	84.5	125	متاهل	
	100.0	148	تجمعی	
		3	داده های خارج دسترس	
		151	مجموع	

وضعیت درآمد پاسخ دهندگان

درصد تجمعی	درصد معتبر	تعداد		
5.7	5.7	8	زیر سه میلیون تومان در ماه	معتبر
34.8	29.1	41	بین سه تا پنج میلیون تومان در ماه	
64.5	29.8	42	بین پنج تا ده میلیون تومان در ماه	
85.8	21.3	30	بین ده تا بیست میلیون در ماه	
92.9	7.1	10	بین بیست میلیون تا سی و پنج میلیون در ماه	
95.0	2.1	3	بین سی و پنج تا پنجاه میلیون در ماه	
100.0	5.0	7	بالای پنجاه میلیون در ماه	
	100.0	141	تجمعی	
		10	داده های خارج از دسترس	
		151	مجموع	

جدول پاسخ پاسخ دهندگان به سوالات پرسشنامه متغیرهای قابل تعمیم 1- پیچیدگی

پیچیدگی ۵	پیچیدگی ۴	پیچیدگی ۳	پیچیدگی ۲	پیچیدگی ۱	تعداد	داده معتبر
151	151	151	151	151		
0	0	0	0	0		داده های خارج از دسترس
3.48	3.07	3.26	3.56	3.77		میانگین
1.032	1.050	1.164	.997	.934		انحراف استاندارد
1.064	1.102	1.356	.994	.873		واریانس
1	1	1	1	1		کمینه
5	5	5	5	5		بیشینه

متغیرهای قابل تعمیم 2- وجود معافیت‌های مالیاتی

وجود معافیت‌های مالیاتی ۱	وجود معافیت‌های مالیاتی ۲	وجود معافیت‌های مالیاتی ۳	وجود معافیت‌های مالیاتی ۴	وجود معافیت‌های مالیاتی ۵		
151	151	151	151	151	تعداد	معتبر
0	0	0	0	0	داده‌های خارج از دسترس	
3.24	3.23	2.89	2.91	2.92	میانگین	
1.141	1.034	1.068	.989	1.003	انحراف استاندارد	
1.303	1.069	1.141	.978	1.007	واریانس	
1	1	1	1	1	کمینه	
5	5	5	5	5	بیشینه	

متغیرهای قابل تعمیم 3- وجودکنترل‌های مالیاتی

وجودکنترل‌های مالیاتی ۴	وجودکنترل‌های مالیاتی ۳	وجودکنترل‌های مالیاتی ۲	وجودکنترل‌های مالیاتی ۱		
151	151	151	151	معتبر	تعداد
0	0	0	0	داده‌های خارج از دسترس	
3.47	3.59	3.61	3.58		میانگین
1.032	.911	.966	1.080		انحراف استاندارد
1.064	.830	.933	1.166		واریانس
1	1	1	1		کمینه
5	5	5	5		بیشینه

متغیرهای قابل تعمیم

4-میهن پرستی

میهن پرستی ۴	میهن پرستی ۳	میهن پرستی ۲	میهن پرستی ۱		
151	151	151	151	معتبر	تعداد
0	0	0	0	داده های خارج از میانگین	
4.31	4.34	4.01	3.73	میانگین	
.858	.817	1.010	1.243	انحراف استاندارد	
.736	.667	1.020	1.546	واریانس	
1	1	1	1	کمینه	
5	5	5	5	بیشینه	

5- احساس ترس در صورت عدم پرداخت مالیات

احساس ترس در صورت عدم پرداخت مالیات ۱	احساس ترس در صورت عدم پرداخت مالیات ۲	احساس ترس در صورت عدم پرداخت مالیات ۳	احساس ترس در صورت عدم پرداخت مالیات ۴	احساس ترس در صورت عدم پرداخت مالیات ۵	احساس ترس در صورت عدم پرداخت مالیات ۶	احساس ترس در صورت عدم پرداخت مالیات ۷	احساس ترس در صورت عدم پرداخت مالیات ۸		
151	151	151	151	151	151	151	151	تعداد	معتبر
0	0	0	0	0	0	0	0	داده های غیر قابل دسترس	
3.58	3.24	3.44	3.46	3.42	3.52	3.46	3.04	میانگین	
1.074	1.124	.977	1.094	1.110	1.113	1.044	1.160	انحراف استاندارد	
1.152	1.263	.954	1.197	1.232	1.238	1.090	1.345	واریانس	
1	1	1	1	1	1	1	1	کمینه	
5	5	5	5	5	5	5	5	بیشینه	

6- بحث و گفتگو راجع به مالیات

بحث و گفتگو راجع به مالیات ۱	بحث و گفتگو راجع به مالیات ۲	بحث و گفتگو راجع به مالیات ۳		
151	151	151	معتبر	تعداد
0	0	0	داده های غیر قابل دسترس	
3.25	3.11	3.20	میانگین	
.968	1.074	.980	انحراف استاندارد	
.936	1.154	.960	واریانس	
1	1	1	کمینه	
5	5	5	بیشینه	

7- بالابودن نرخهای مالیاتی

بالابودن نرخهای مالیاتی	بالابودن نرخهای مالیاتی	بالابودن نرخهای مالیاتی	بالابودن نرخهای مالیاتی	
مالیاتی ۱	مالیاتی ۲	مالیاتی ۳	مالیاتی ۴	
151	151	151	151	تعداد معتبر
0	0	0	0	داده های غیر قابل دسترسی
3.32	3.56	3.34	3.67	میانگین
1.074	1.087	1.113	.991	انحراف استاندارد
1.154	1.181	1.238	.983	واریانس
1	1	1	1	کمینه
5	5	5	5	بیشینه

8- احساس نیاز به ادای دین به جامعه

ادای دین ۳	ادای دین ۲	ادای دین ۱	تعداد
151	151	151	معتبر
0	0	0	داده های خارج از دسترس
3.97	3.85	3.97	میانگین
.938	.978	.920	انحراف استاندارد
.879	.957	.846	واریانس
1	1	1	کمینه
5	5	5	بیشینه

9- ادراک فرد از ثبات سیاسی

ادراک فرد از ثبات سیاسی		ادراک فرد از ثبات اقتصادی		ادراک فرد از ثبات اجتماعی	
ادراک فرد از ثبات سیاسی ۴	ادراک فرد از ثبات سیاسی ۳	ادراک فرد از ثبات اقتصادی ۲	ادراک فرد از ثبات اجتماعی ۱	معتبر	تعداد
151	151	151	151	0	0
0	0	0	0	3.42	2.87
3.42	2.87	3.25	3.34	1.016	1.174
1.016	1.174	1.033	1.270	1.032	1.377
1.032	1.377	1.066	1.612	1	1
1	1	1	1	5	5
5	5	5	5		

10- احساسات بشر دوستانه

احساسات بشر دوستانه ۳	احساسات بشر دوستانه ۲	احساسات بشر دوستانه ۱	تعداد	
			معتبر	داده های خارج از دسترس
151	151	151		
0	0	0		
3.44	3.80	4.15	میانگین	
.970	.872	.812	انحراف معیار استاندارد	
.942	.760	.659	واریانس	
1	1	2	کمینه	
5	5	5	بیشینه	

11- تبعیت از تشکلات صنفی در امور مالیاتی

تبعیت از تشکلات		تبعیت از تشکلات صنفی در امور مالیاتی		تعداد معتبر
تبعیت از تشکلات صنفی در امور مالیاتی ۳	تبعیت از تشکلات صنفی در امور مالیاتی ۲	تبعیت از تشکلات صنفی در امور مالیاتی ۱	تبعیت از تشکلات صنفی در امور مالیاتی	
151	151	151	151	داده های خارج از دسترس
0	0	0	0	میانگین
3.36	3.17	3.36	3.36	انحراف معیار استاندارد
.905	.915	.867	.867	واریانس
.820	.837	.751	.751	کمینه
1	1	1	1	بیشینه
5	5	5	5	

12- تمایل به ایجاد عدالت اجتماعی از طریق مالیات

تمایل به ایجاد عدالت اجتماعی از طریق مالیات	تمایل به ایجاد عدالت اجتماعی از طریق مالیات	تمایل به ایجاد عدالت اجتماعی از طریق مالیات	
۳	۲	۱	
151	151	151	تعداد معتبر
0	0	0	داده های خارج از دسترس
4.10	3.87	3.85	میانگین
1.094	1.170	1.213	انحراف استاندارد
1.197	1.369	1.472	واریانس
1	1	1	میانگین
5	5	5	بیشینه

13- متغیرهای وابسته با میانگین معنادار

تعداد	معتبر	تعهد تمکین	تسلیم	مقاومت	عدم تعهد	بازی
	داده های خارج از دسترس	1	1	1	1	3
میانگین		3.5742	2.5783	3.3756	2.5960	2.5574
انحراف معیار استاندارد		.67402	.73225	.53900	.65065	.68394
واریانس		.454	.536	.291	.423	.468
کمینه		1.50	1.00	2.33	1.00	1.25
بیشینه		5.00	4.75	4.83	4.60	4.25

وضعیت میانگین متغیرهای پژوهش

با استفاده از تحلیل PCA این پژوهش به ایجاد مدلی نایل آمده است که کلیه متغیرهای اثرگذار را در خود جمع کرده است و با احتساب میزان اثرگذاری هر کدام یک مدل جامع برای تمکین مالیاتی ارائه کرده است. برخی متغیرها میانگین بالای 3 یعنی بالاتر از میانگین نظری بازه پاسخ دهی به سوالات دارند.

سوال اول پڑو هئش
عوامل موئر بر تمكين مالياتي كدامند؟

تحلیل داده ها (نتایج آزمونهای آماری برای پاسخ به سوالات یا فرضیه های پژوهش)

Rotation Sums of Squared Loadings			عامل
Cumulative %	% of Variance	مجموع	
10.600	10.600	3.286	1
19.941	9.341	2.896	2
29.070	9.128	2.830	3
36.636	7.566	2.346	4
43.980	7.344	2.277	5
51.125	7.145	2.215	6
57.402	6.277	1.946	7
63.498	6.097	1.890	8

تست کی ام او وتست بارتلت

.812	آزمون کفایت نمونه کایزر- مایر-الکین
2063.259	مربع کای تقریبی
528	df
.000	Sig.

نتایج تحلیل عاملی و میزان واریانس توضیح داده شده (ماتریس چرخش داده شده)

۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
							.738	کیفیت خدمات اداره امور مالیاتی
							.736	ایفای تعهدات توسط سازمان امور مالیاتی به مودیان
							.691	اعتماد به مسوولان مالیاتی
							.688	تعیین مالیات یا توجه به سطح درآمد افراد
		.329				.703		حاکمیت قانون در جامعه
					.348	.687		ادراک دموکراسی
						.600		حضور مودی در نهادهای عمومی و بخش سوم
		.306	.437	.395		.555		مشروعیت سیاسی
						.488	.377	فساد ادراک شده در فرآیند مالیات
					.807			نگرش جامعه به مالیات
					.756			عملکرد مثبت نهادهای مرتبط در زمینه مالیات
				.350	.546	.383		استفاده از مالیات برای خدمات عمومی
					.531	.502		عدالت مالیاتی
				-.656				استقلال اداره مالیات از نفوذ سیاسی
				-.588				ترخهای مالیاتی
				-.579				بپچیدگی
				.572			.328	افشای درآمد توسط اداره امور مالیاتی به دیگران
			.754					احساس ادای دین به جامعه با پرداخت مالیات
			.652				.377	احساس گناه و خجالت از عدم پرداخت مالیات
			.616					غرور ملی و میهن پرستی
			.467			.385		ثبات سیاسی
								آموزش دیدن در زمینه مالیات
								داشتن اطلاعات کافی در زمینه مالیات
						.378		دریافت تبلیغات در زمینه نحوه مصرف مالیات
		-.664						بحث و تبادل نظر در مورد مالیات
		.655						ادراک مودی از پرداخت مالیات توسط دیگران
		.560			.308			قدرت اداره مالیات
.639								ترس از عدم پرداخت مالیات
.638								تابعیت از سیاستهای صنفی در مورد مالیات
.634								احساسات پشردوستانه
.492	-.355							تمایل به ایجاد عدالت از طریق مالیات

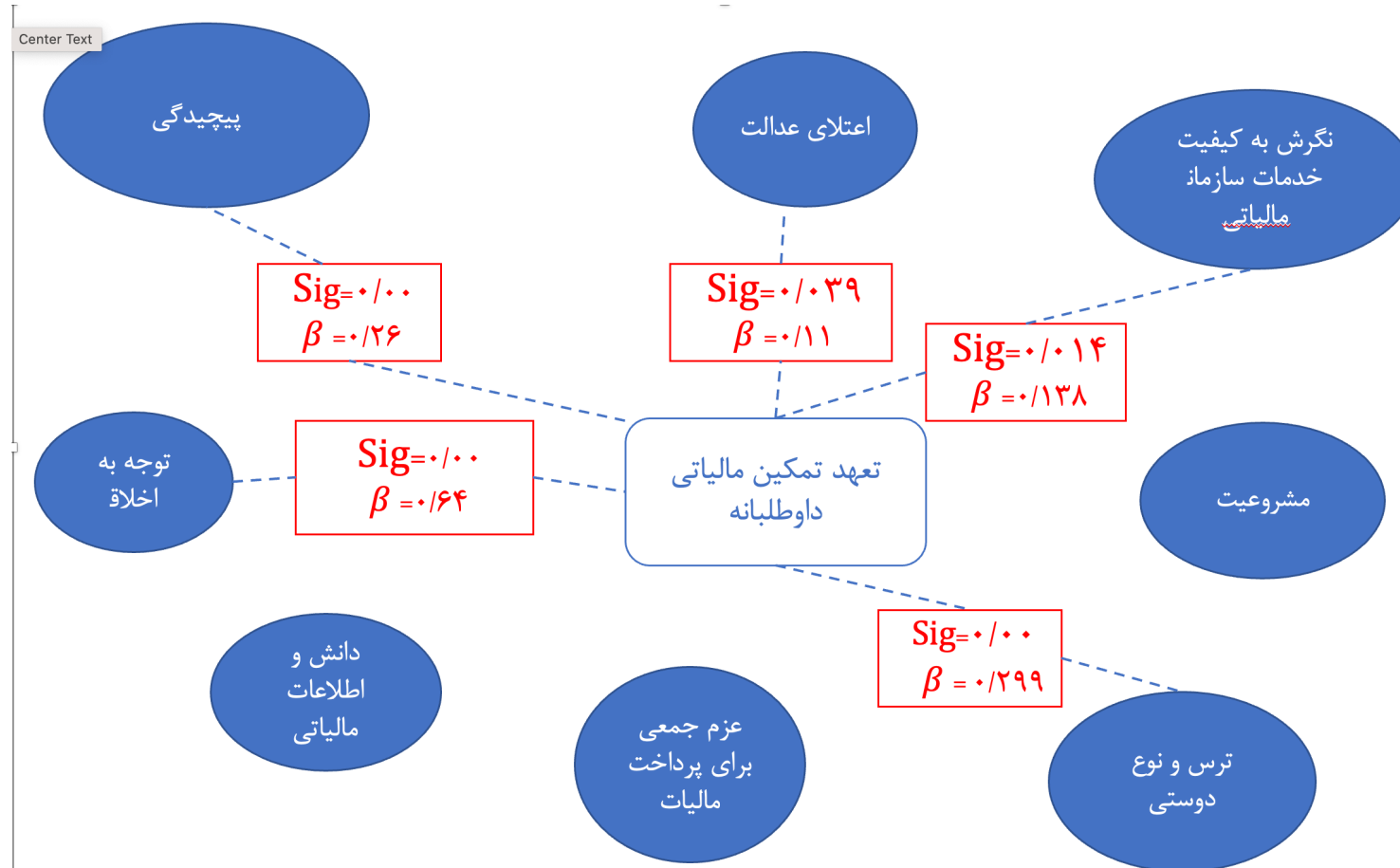
سوال دوم پژوهش

هرکدام از عوامل موثر بر تمکین مالیاتی چه میزان تاثیرگذارند؟

- موثرترین عوامل موثر بر تعهد تمکین عامل توجه به اخلاق، ترس و نوع دوستی، نگرش به کیفیت خدمات سازمان مالیاتی، میزان اعتلای عدالت در جامعه به واسطه مالیات و پیچیدگی است.
- موثرترین عوامل بر تسلیم تمکین عامل نگرش به کیفیت خدمات سازمان مالیاتی و میزان اعتلای عدالت در جامعه به واسطه مالیات، مشروعیت، پیچیدگی، دانش مالیاتی و عزم جمعی برای پرداخت مالیات می باشد.
- موثرترین عوامل بر مقاومت تمکین عامل میزان اعتلای عدالت در جامعه به واسطه مالیات و نگرش به کیفیت خدمات سازمان مالیاتی و در مرحله بعد پیچیدگی و ترس و نوع دوستی و سپس توجه به اخلاق است. ترس و نوع دوستی و توجه به اخلاق نیز در درجات بعدی دارای اهمیت هستند.
- موثرترین عوامل موثر بر عدم تعهد تمکین عامل توجه به اخلاق و عزم جمعی برای پرداخت مالیات است.
- موثرترین عوامل بر متغیر بازی تمکین عوامل توجه به اخلاق، عزم جمعی برای پرداخت مالیات، ترس و نوع دوستی و مشروعیت جامعه است.

Durbin-Watson		Std. Error of the Estimate		Adjusted R Square	R Square	R	Model
2.044		.51376		.606	.633	.795	1
Sig.	t	Standardized Coefficients	Unstandardized Coefficients		Model		
		Beta	Std. Error	B			
.000	13.391		.252	3.377	(Constant)		
.014	2.483	.138	.045	.113	نگرش به کیفیت خدمات سازمان مالیاتی		
.580	.555	.029	.043	.024	مشروعیت		
.039	2.089	.110	.043	.090	میزان اعتلای عدالت در جامعه به واسطه مالیات		
.000	4.903	.260	.043	.213	پبچیدگی		
.000	12.384	.640	.042	.524	توجه به اخلاق		
.557	-.589	-.032	.044	-.026	دانش مالیاتی		
.108	-1.616	-.083	.042	-.068	عزم جمعی برای پرداخت مالیات		
.000	5.725	.299	.043	.245	ترس و نوع دوستی		
.962	-.048	-.003	.055	-.003	وجود معافیت های مالیاتی		
.191	1.314	.075	.060	.079	کنترل مالیاتی		

مدل تحلیلی پژوهش

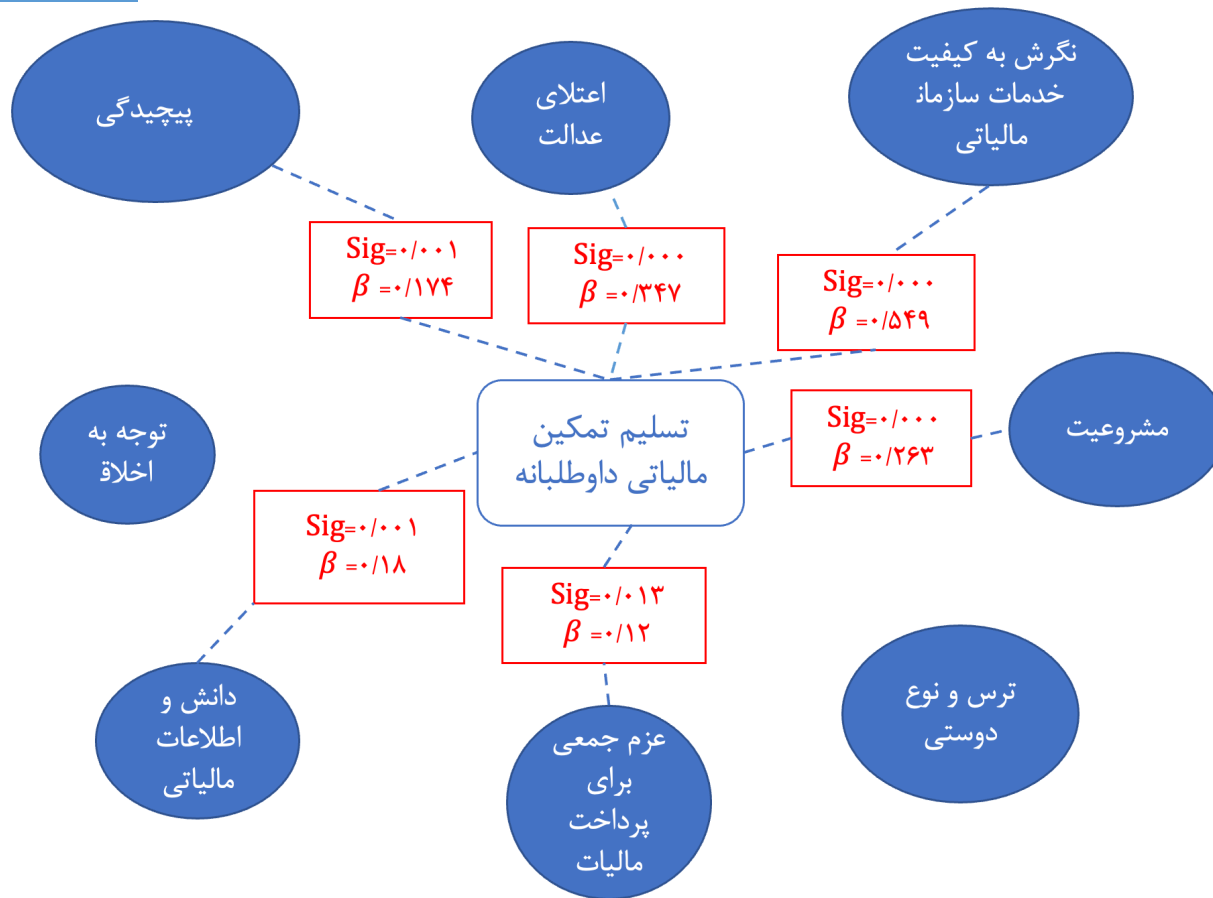

عوامل شناسایی شده تا چه اندازه بر تعهد تمکین تاثیر دارند؟

- موثرترین عوامل موثر بر تعهد تمکین عامل توجه به اخلاق (0.64)، ترس و نوع دوستی (0.299)، نگرش به کیفیت خدمات سازمان مالیاتی (0.138)، میزان اعتلای عدالت در جامعه به واسطه مالیات (0.11) و پیچیدگی (0.26) می باشد.

Durbin-Watson		Std. Error of the		Adjusted R Square	R Square	R
Sig.	t	Standardized	Unstandardized		Model	1
		Coefficients	Std. Error	B		
.000	9.091		.239	2.174	(Constant)	
.000	9.949	.549	.043	.428	نگرش به کیفیت خدمات سازمان مالیاتی	
.000	5.064	.263	.040	.205	مشروعیت	
.000	6.634	.347	.041	.271	میزان اعتلای عدالت در جامعه به واسطه مالیات	
.001	3.290	.174	.041	.136	پیچیدگی	
.529	.632	.033	.040	.025	توجه به اخلاق	
.001	3.358	.180	.042	.140	دانش مالیاتی	
.013	2.502	.128	.040	.100	عزم جمعی برای پرداخت مالیات	
.221	1.228	.064	.041	.050	ترس و نوع دوستی	
.209	1.262	.074	.052	.066	وجود معافیت های مالیاتی	
.714	.368	.021	.057	.021	کنترل مالیاتی	

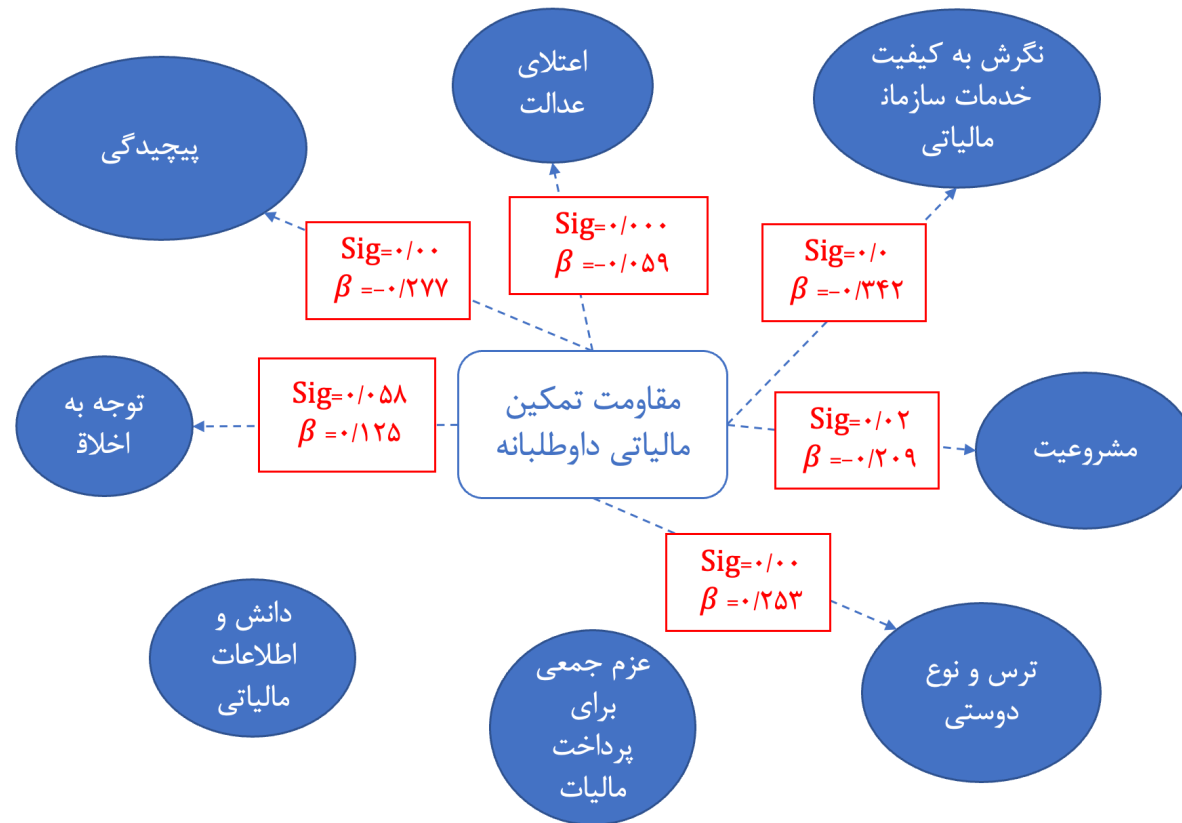
مدل تحلیلی پژوهش

- موثرترین عوامل بر تسلیم تمکین عامل نگرش به کیفیت خدمات سازمان مالیاتی و میزان اعتلای عدالت در جامعه به واسطه مالیات (0.34)، مشروعیت (0.59) ، پیچیدگی (0.174) ، دانش مالیاتی (0.18) و عزم جمعی برای پرداخت مالیات (0.12) می باشد.

Durbin-Watson		Std. Error of the Estimate		Adjusted R Square		R Square		R		Model	
1.888		.53081		.367		.409		.640		1	
Coefficients ^a											
Sig.	t	Standardized Coefficients		Unstandardized Coefficients		Model					
		Beta	Std. Error	B							
.000	12.968		.261	3.379	(Constant)						1
.000	-4.871	-.342	.047	-.228	نگرش به کیفیت خدمات سازمان مالیاتی						
.002	-3.165	-.209	.044	-.139	مشروعیت						
.377	-.887	-.059	.044	-.039	میزان عتلاى عدالت در جامعه به واسطه مالیات						
.000	-4.117	-.277	.045	-.185	پیچیدگی						
.058	1.911	.125	.044	.084	توجه به اخلاق						
.614	.505	.035	.046	.023	دانش مالیاتی						
.529	-.630	-.041	.044	-.027	عزم جمعی برای پرداخت مالیات						
.000	3.819	.253	.044	.169	ترس و نوع دوستی						
.071	-1.822	-.136	.057	-.104	وجود معافیت های مالیاتی						
.068	1.841	.132	.062	.115	کنترل مالیاتی						

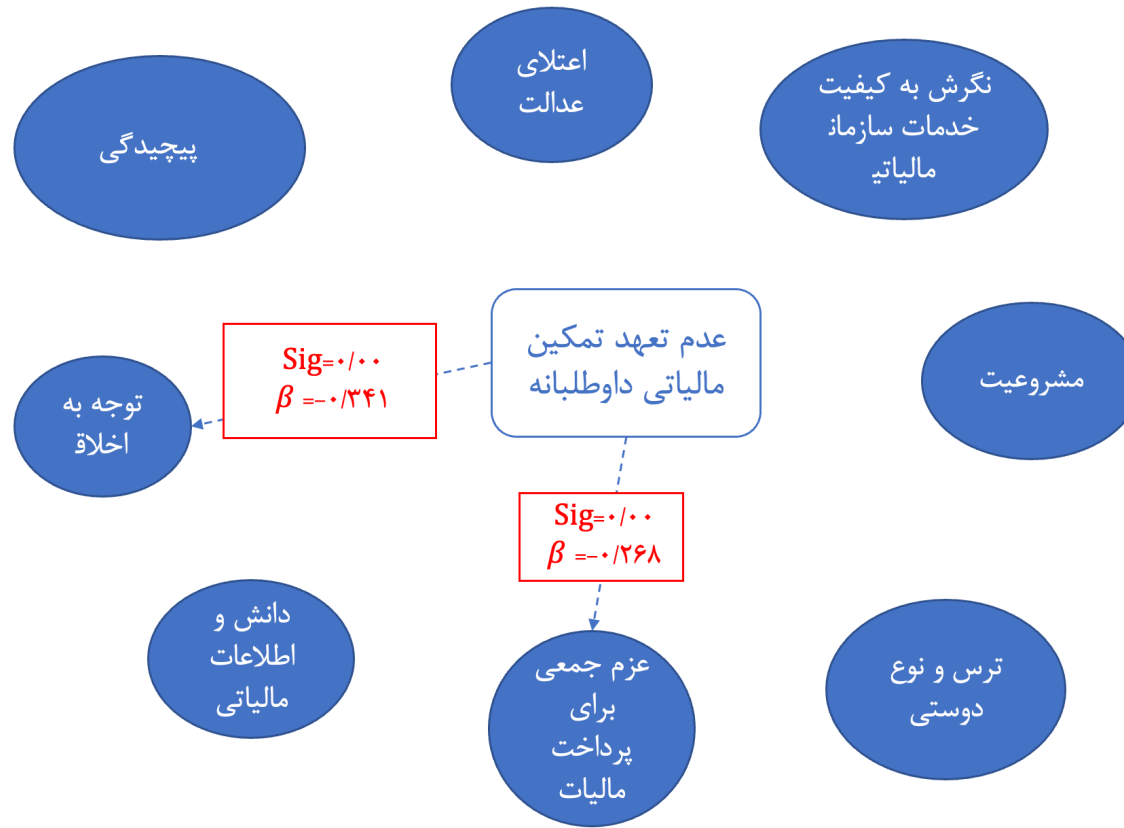
مدل تحلیلی پژوهش

- طبق شکل 3-5 موثرترین عوامل بر مقاومت تمکین عامل میزان اعتلای عدالت در جامعه به واسطه مالیات (0.34) و نگرش به کیفیت خدمات سازمان مالیاتی (-0.34) و در مرحله بعد پیچیدگی (-0.27) و ترس و نوع دوستی (-0.25) و سپس توجه به اخلاق (0.58) می باشد. ترس و نوع دوستی (0.34) و توجه به اخلاق (0.125) نیز در درجات بعدی دارای اهمیت هستند.

Durbin-Watson		Std. Error of the Estimate		Adjusted R Square	R Square	R	Model
2.136		.56991		.206	.259	.509	1
Sig.	t	Standardized Coefficients	Unstandardized Coefficients		Model		
		Beta	Std. Error	B			
.000	9.685		.280	2.710	(Constant)		1
.426	-.799	-.063	.050	-.040	نگرش به کیفیت خدمات سازمان مالیاتی		
.140	1.484	.110	.047	.070	مشروعیت		
.165	1.397	.104	.048	.067	میزان عتلاى عدالت در جامعه به واسطه مالیات		
.358	-.923	-.070	.048	-.044	پيچیدگی		
.000	-4.654	-.341	.047	-.218	توجه به اخلاق		
.524	.639	.049	.049	.031	دانش مالیاتی		
.000	-3.668	-.268	.047	-.172	عزم جمعی برای پرداخت مالیات		
.109	-1.612	-.120	.047	-.076	ترس و نوع دوستی		
.348	.942	.079	.061	.058	وجود معافیت های مالیاتی		
.204	-1.276	-.103	.067	-.085	کنترل مالیاتی		

مدل تحلیلی پژوهش

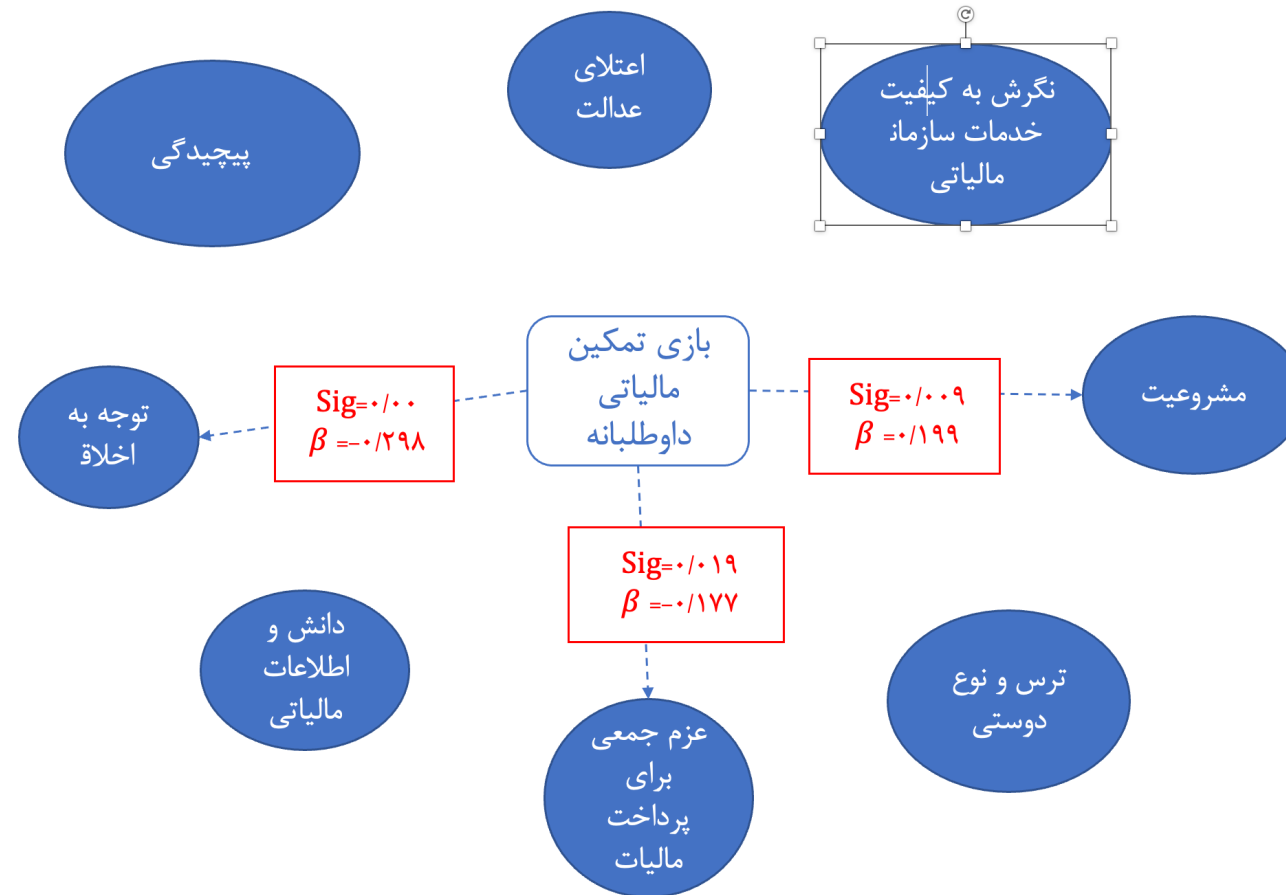

طبق شکل 4-5 موثرترین عوامل موثر بر عدم تعهد تمکین عامل توجه به اخلاق (-0.341) و عزم جمعی برای پرداخت مالیات (-0.26) است.

Durbin-Watson	Std. Error of the Estimate	Adjusted R Square	R Square	R	Model
1.707	.81175	.176	.231	.481a	1

Sig.	t	Standardized Coefficients	Unstandardized Coefficients		Model
			Beta	Std. Error	
.000	6.056		.398	2.413	(Constant)
.766	.298	.024	.072	.021	نگرش به کیفیت خدمات سازمان مالیاتی
.009	2.647	.199	.067	.178	مشروعیت
.154	1.433	.109	.068	.097	اعتلای عدالت در جامعه به واسطه مالیات
.158	-1.418	-.109	.069	-.097	پیچیدگی
.000	-3.984	-.298	.067	-.266	توجه به اخلاق
.311	1.017	.079	.070	.071	دانش و اطلاعات مالیاتی
.019	-2.374	-.177	.067	-.158	عزم جمعی برای پرداخت مالیات
.014	2.499	.189	.068	.169	ترس و نوع دوستی
.538	-.617	-.053	.087	-.054	وجود معافیت های مالیاتی
.275	1.097	.090	.095	.104	کنترل مالیاتی

مدل تحلیلی پژوهش

- طبق شکل 5-5 موثرترین عوامل بر متغیر بازی تمکین عوامل توجه به اخلاق (-0.29-
(، عزم جمعی برای پرداخت مالیات (-0.177)، و مشروعیت (-0.199) است.

نتیجه گیری

- نتیجه گیری از مدل مفهومی متغیرهای اعتماد به مسوولان مالیاتی، کیفیت خدمات اداره امور مالیاتی، عمل به تعهدات توسط اداره مالیات و تعیین میزان مالیات با توجه به میزان درآمد از چهار متغیری هستند که در زیر گروه متغیر اول کنار هم گردآمده اند. این متغیرها همگی نماینده «نگرش به کیفیت خدمات سازمان مالیاتی» می باشند. این عامل با بالاترین درصد وزنی بیشترین میزان واریانس متغیرهای وابسته یعنی ۱۰٪ را توضیح می دهد.

نتیجه گیری

- عامل دوم با متغیرهای وجود دموکراسی ، مشروعیت سیاسی ، حاکمیت قانون ، عدم وجود فساد اداری در اداره مالیات و مشارکت اجتماعی فرد (حضور در نهادها) نماینده «مشروعیت» می باشد این عامل با دومین جایگاه در جدول ۹٪ واریانس متغیرها را توضیح می دهد .
- عامل سوم شامل متغیرهای عدالت مالیاتی ، نگرش جامعه به مالیات ، عملکرد نهادهای مرتبط با مالیات و نحوه مصرف مالیات در جامعه می باشد این عامل که نمایانگر میزان «اعتلای عدالت در جامعه به واسطه مالیات» می باشد با سومین جایگاه ۹٪ واریانس متغیرها در جامعه را توضیح می دهد .

نتیجه گیری

- عامل چهارم شامل بالا بودن نرخ مالیات ، وجود پیچیدگی در فرآیند مالیاتی ، عدم افشای درآمد مودی توسط اداره مالیات به دیگران و استقلال (خودگردانی) اداره مالیات می باشد . این عوامل که همگی نشاندهنده «پیچیدگی» می باشد ، ۷٪ میزان واریانس متغیرها را توضیح می دهد.
- عامل پنجم شامل متغیرهای احساس نیاز به ادای دین به جامعه، احساس گناه از عدم پرداخت مالیات ، غرور ملی و ثبات سیاسی می باشد. این عامل اصلی ۷٪ میزان واریانس متغیرها را توضیح می دهد و نماینده متغیرهای روانشناختانه بازتاب کننده مفهوم «توجه به اخلاق» می باشد .
- عامل ششم شامل متغیرهای آموزش، دارا بودن دانش مالیاتی و وجود تبلیغات در زمینه مالیات می باشد . این عامل که نشان دهنده عوامل مربوط به «دانش مالیاتی» می باشد ۷٪ واریانس متغیرها را توضیح می دهد.

نتیجه گیری

- عامل هفتم شامل متغیرهای امکان تبادل نظر در مورد مالیات ، ادراک پرداخت مالیات توسط دیگران و قدرت اداره مالیات برای مالیات ستانی می باشد. این مجموعه متغیرها نماینده «عزم جمعی برای پرداخت مالیات در جامعه» می باشد و نشاندهنده این است که تا چه اندازه به صورت عمومی نسبت به پرداخت مالیات تمایل وجود دارد. این عامل بنیادی ۶٪ واریانس متغیرها را توضیح می دهد.
- عامل آخر شامل متغیرهای احساس ترس از عدم پرداخت مالیات، تبعیت از صنف توسط مودی در امور مالیاتی، احساس انسان دوستی و تمایل به وجود عدالت در جامعه می باشد. این متغیرها که نمایانگر و نماینده « ترس و نوع دوستی» می باشد ۶٪ از باقیمانده واریانس متغیرها را توضیح می دهد و در مجموع کلیه عوامل بنیادی ۶۳.۴۹٪ از واریانس متغیرها را توضیح می دهند.

تطبیق یافته های پژوهش

- همانطور که مشاهده می شود کلیه موارد استخراج شده از ادبیات موضوع بامواردی که از داده های جامعه آماری مورد بررسی به دست آمده تطابق دارد. عامل استقلال اداره امور مالیاتی امتیاز پایایی لازم را در داده ها به دست نیآورده است، البته طبق ادبیات جدیدتر موجود در حوزه تمکین مالیاتی تاثیر گذاری این عامل مورد ابهام قرار گرفته است. البته داده های پژوهش نیز تاثیر این عامل را به طور باثبات تایید نمی کند.
- همانطور که آلم در 1999 بیان می کند اعتماد و قدرت اداره مالیات باعث بالارفتن تمکین می شود که یافته های پژوهش نیز این یافته ها را تایید می کند. همانطور که آلم در 1999 نیز تایید می کند تاثیر صحبت کردن در مورد معافیتهای مالیاتی بر تمکین مالیاتی نیز تایید شد.
- همچنین آگاهی و دانش مودیان طبق پژوهش رامشینی 1395 با تمکین مالیاتی رابطه مثبت دارد رامشینی بر رابطه اعتماد با تمکین مالیاتی داوطلبانه نیز تاکید دارد که این یافته ها نیز با نتایج پژوهشی همخوانی دارد.
- طبق (Russell et al., 2014)(Yayuk et al., 2017) دانش و فهم از مقررات مالیاتی و هشیاری مالیات دهندگان تاثیر مثبت بر تمکین مالیاتی دارد که این نتایج نیز طبق یافته های پژوهش تایید شده است.

تطبیق یافته های پژوهش

- تعیین استانه معافیت براساس فقر نسبی و بهبود ادراک از عدالت مالیاتی طبق پژوهش درویشی و محمدیان بر بالابردن تمکین مالیاتی تاثیر دارد که این نتایج طبق نتایج پژوهش نیز تایید شد. طبق پژوهش (Jimenez & Iyer, 2016a) میزان عدالت مالیاتی ادراک شده نیز بر تمکین تاثیر مثبت دارد که نتایج پژوهش نیز این نتایج را تایید می کند. البته طبق آن پژوهش ادراک عدالت مالیاتی به عنوان متغیر واسطه تاثیر اعتماد دولت بر تمکین مالیاتی معرفی شده است.
- (Savitri, 2015) نیز بر تاثیر دانش مالیاتی بر تمکین مالیاتی تاکید دارد همانطور که در مورد جامعه مورد بررسی از مالیات دهندگان نیز تایید شد.
- طبق (Schaltegger, 2003) معافیت های مالیاتی تمکین مالیاتی را بالا می برد همچنین عدم پایداری دولت نسبت به تعهدات خود تمکین مالیاتی را پایین می آورد که طبق نتایج پژوهش نیز تایید شد.
- طبق (Silvani & Bear, 1997) کاهش پیچیدگی سیستم مالیاتی به افزایش تمکین مالیاتی می انجامد که طبق نتایج پژوهش نیز تایید شد.
- . غرور ملی طبق پژوهش (Torgler, 2007b) بر تمکین تاثیرگذار است که این نتایج نیز طبق پژوهش انجام شده تایید شد. احساس گناه از عدم پرداخت مالیات طبق پژوهش تورگلر برای افزایش تمکین مالیاتی تاثیرگذار است که طبق نتایج پژوهش قابل تعمیم بودن آن ثابت نشد. همچنین بالابودن خودگردانی در خلاصه تورگلر معنادار است که طبق نتایج پژوهش جز متغیرهای قابل تعمیم نیست .

تطبیق یافته های پژوهش

- طبق پژوهش (Blaufus et al., 2017) با دیدن عدم تمکین مالیاتی دیگران تمکین مالیاتی پایین می آید که این یافته نیز طبق نتایج پژوهش تایید شد. (Alm et al., 2017) نیز این نتایج را تایید می کند.
- غرور ملی و ثبات سیاسی و حاکمیت قانون طبق (Ritsatos, 2014) بر تمکین مالیاتی تاثیرگذار است که این نتایج طبق پژوهش انجام شده نیز بر ارتقای تمکین تاثیرگذار است.
- Gangle و همکاران 2016 بر اهمیت توجه به اخلاق در ارتقای تمکین مالیاتی تاکید می کنند که این نتایج توسط این پژوهش نیز تایید شد.
- همچنین تورگلر و اشنایدر بر اهمیت مشروعیت سیاسی در تمکین مالیاتی تاکید می کنند که این نتایج نیز توسط پژوهش انجام شده در جامعه آماری مودیان مالیاتی شهر تهران تایید شد.

توصیه های سیاستی

چنانچه از نتایج پژوهش برمی آید موثرترین عامل بر تمکین مالیاتی نگرش به کیفیت خدمات سازمان مالیاتی ، پیچیدگی ، توجه به اخلاق و عدالت طلبی در جامعه بالاترین تاثیرگذاری را دارا است. از این میان عامل توجه به اخلاق بیشترین تاثیر بر تعهد مالیاتی را دارد. برای بالابردن نگرش به کیفیت خدمات سازمان مالیاتی می توان متغیرهای اعتماد به مسوولان مالیاتی، کیفیت خدمات اداره امور مالیاتی و عمل اداره مالیات به تعهدات خود نسبت به مودیان را بالابرد و تدابیری برای تعیین میزان مالیات با توجه به میزان مجموع درآمدافراد اندیشید.

همچنین برای بالابردن عامل پیچیدگی می توان بر روی متغیرهای نرخ مالیات ، وجود پیچیدگی در فرآیند مالیاتی ، عدم افشای درآمد مودی توسط اداره مالیات به دیگران و استقلال (خودگردانی) اداره مالیات کار انجام شود .

توصیه های سیاستی

برای بالابردن حس «توجه به اخلاق» در جامعه، می باید بر روی مواردی مانند غرور ملی و ثبات سیاسی برنامه ریزی کرد. این عامل اصلی نماینده متغیرهای روانشناختانه تمایل به تمکین مالیاتی با رویکرد توجه به اخلاق است. در جایگاه بعدی عامل «عدالت طلبی در جامعه» قرار دارد که می توان با بالابردن متغیرهای "احساس ترس از عدم پرداخت مالیات"، "تبعیت از سیاستهای صنفی در امور مالیاتی"، "احساس انسان دوستی" و "تمایل به وجود عدالت در جامعه" آن را ارتقا بخشید.

توصیه های سیاستی

در جایگاه بعدی اهمیت متغیرهای موثر بر مشروعیت: دموکراسی، مشروعیت سیاسی، حاکمیت قانون، عدم وجود فساد اداری در اداره مالیات و مشارکت اجتماعی فرد (حضور در نهادها) شناخته می شود که در دومین جایگاه از لحاظ اهمیت در تاثیرگذاری بر میزان تمکین مودیان مالیاتی قرار گرفته است. با اعتلای عدالت در جامعه به واسطه مالیات توسط بالابردن ادراک افراد از عدالت مالیاتی، بهبود نگرش جامعه به مالیات، بهبود عملکرد نهادهای مرتبط با مالیات و بالابردن کارایی نحوه مصرف مالیات در جامعه برای بازتوزیع ثروت و بالابردن سرمایه اجتماعی مانند استفاده از مالیات برای آموزش و بهداشت بالایی رود. البته مهم است که ترازنامه های مالیاتی و نحوه مصرف آن به طور دقیق و شفاف در دسترس عموم افراد و مودیان مالیاتی قرار بگیرد تا افرادی که تمایل به بالابردن عدالت در جامعه با مالیات دارند در معرض این اطلاعات قرار بگیرند. این مسئله خود باعث بالارفتن تمکین مالیاتی و بالارفتن ادراک اعتلای عدالت توسط مالیات و اعتلای سرمایه اجتماعی از طریق کاهش فاصله طبقاتی می شود.

محدودیت‌های پژوهشی

- محدودیت‌های روش شناختی

- این پژوهش دارای محدودیت ماهوی در مورد متغیرهای اندازه‌گیری شده توسط آن است. از آنجا که میزان متغیرهای واقعی قابل اندازه‌گیری نیست ادراک مودی نسبت به آن سنجیده شده است. در مورد متغیرهای وابسته نیز از آنجا که دسترسی به مقادیر متغیر واقعی وابسته وجود ندارد با استفاده از مدل کیرشلر (Kirchler & Wahl, 2010b) میزان تمکین مالیاتی داوطلبانه سنجیده شده است. این مدل توسط سوالاتی پنج مولفه روانشناختی تعهد به تمکین و تسلیم در مقابل تمکین را به عنوان مولفه‌های مثبت و مقاومت، عدم تعهد در مقابل تمکین و تمایل به بازی را به عنوان متغیرهای منفی در پاسخ دهنده می‌سنجد و آن را معیار اندازه‌گیری قرار می‌دهد.

محدودیت‌های پژوهشی

• محدودیت های محتوایی

• در مورد متغیرهای اعتماد و سرمایه اجتماعی و رابطه آن با مالیات دهی به حدکافی در ادبیات این موضوع پژوهش اختصاصی انجام نشده است. بنابراین متغیرهای مربوط به آن برای نگارنده به صورت مجزا قابل شناسایی نبود. با توجه به خلا موجود در ادبیات امکان تعریف و اندازه گیری متغیرهای مرتبط با سرمایه اجتماعی وجود ندارد.

• محدودیت توان آماری

به علت تعداد بالای متغیرها و طولانی بودن پرسشنامه، بزرگتر کردن نمونه پژوهشی برای بالابردن دقت پژوهش امکانپذیر نیست. از آنجا که پژوهشگر موفق به جمع آوری تعداد نمونه های بیشتر از 151 مورد نشده است از لحاظ جامعه آماری محدودیت وجود دارد. همچنین بیش از 35 درصد از تغییرات تمکین در رابطه بین متغیرها شناسایی نشده است. این محدودیت به خاطر ماهیت تحلیل آنالیز واریانس و سایر متغیرهای شناسایی نشده موثر بر تمکین مالیاتی است

توصیه به سایر پژوهشگرها

- با توجه به محدودیتهای روش شناختی پیشنهاد این پژوهش استفاده از داده های اولیه به جای داده های ثانویه تمکین مالیاتی برای اندازه گیری میزان تمکین مالیاتی مودیان است.
- برای این منظور استفاده از داده های اداره امور مالیاتی که دارای اطلاعات اظهارنامه مالیاتی مودیان می باشند می تواند مفید باشد. البته در صورتی که مودیان از ارائه اطلاعات واقعی در دفاتر مالیاتی خود اجتناب کرده باشند یا برای مثال دارای دودفتر حسابداری برای کسب و کار خود باشند این اطلاعات نیز نمی تواند برای پژوهش مورد اطمینان باشد.
- باتوجه به محدودیتهای محتوایی در مورد متغیرهای سرمایه اجتماعی و اعتماد امکان غور و تفحص بسیار زیادی در این موضوع وجود دارد به گونه ای که جادارد پژوهشی تنها با رویکرد سرمایه اجتماعی و نقش آن در مالیات انجام شود.

توصیه به سایر پژوهشگرها

- همچنین با اضافه کردن متغیرهایی چون سطح درآمد مودیان به مدل تمکین مالیاتی و احتساب نرخها و پایه های مالیاتی می توان درصد واریانس توضیح داده شده توسط مدل را بالا برد.
- همچنین نوع رابطه با ممیز مالیاتی از مواردی است که در تحقیقات میدانی در این زمینه در ایران متغیر مهمی شناخته شده است اما در ادبیات مرتبط این موضوع در دنیا مطرح نشده است.
- نحوه تعیین مالیات توسط ممیز مالیاتی برای مودی، قبول یا عدم قبول دفاتر مالیاتی روابط غیررسمی میان مودی و ممیز مالیاتی و میزان فساد و رشوه همه از موارد تاثیرگذار است که در ادبیات رسمی پژوهش در سطح بین المللی به آن توجه نشده است اما می توان با انجام پژوهشهای کیفی موارد اثرگذار و مهمی از این متغیرها را شناسایی کرد.

توصیه به سایر پژوهشگرها

- برای غلبه بر محدودیتهای توان آماری پیشنهاد نگارنده استفاده از توان اجرایی اداره امور مالیاتی برای جمع آوری اطلاعات بیشتری از تمکین مالیاتی مودیان به وسیله پرکردن پرسشنامه های مرتبط و یادراختیار قرار دادن اطلاعات اظهارنامه ها و داده های تمکین واقعی مودیان برای استفاده پژوهشگران است.

بَا تَشْكُر